

ხელოვნებისა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა სკოლა

ფილოლოგია

ხელნაწერის უფლებით

მარიამ გაგელიძე

გენდერული მარკერები კონცეპტის კონფიგურაციაში

(თანამედროვე ინგლისური და ქართული ენების მაგალითზე)
ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

წარმოდგენილი ნაშრომის

სადისერტაციო მაცნე

232.1.3

თბილისი

2026

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია საქართველოს უნივერსიტეტის
ხელოვნებისა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა სკოლაში.

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: **მაია ჩხეიძე,**
ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი,
პროფესორი

საბჭოს წევრი: **ლელა ვერბი**
ფილოლოგიის დოქტორი

ოფიციალური ექსპერტები: **ნათელა მოსიაშვილი,**
ფილოლოგიის დოქტორი
მადონა შელია,
ფილოლოგიის დოქტორი

შიდა ექსპერტი: **თამარი ნატროშვილი**
ფილოლოგიის დოქტორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2026 წლის 31 ივლისის, 15:00 საათზე.

მისამართი: თბილისი, საქართველოს უნივერსიტეტი, კოსტავას 77ა, #519
აუდიტორია.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება საქართველოს უნივერსიტეტის
ბიბლიოთეკაში.

სადისერტაციო მაცნე დაიგზავნა 2026 წლის 22 ივნისს.

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი: **ნათია მანჯიკაშვილი**

მიმოხილვა

ენა გაცილებით მეტია, ვიდრე კომუნიკაციის საშუალება. ენობრივი სამყარო კი ის სივრცეა, სადაც საზოგადოება შეიცნობს, აყალიბებს და გარდაქმნის საკუთარ თავს.

ენობრივ სივრცეში არსებული გენდერული მარკერები არ წარმოადგენენ მხოლოდ გრამატიკულ ან ლექსიკურ ელემენტებს - გენდერული მარკერები გვევლინებიან იმ ძალებად, რომლებიც მუდმივად მონაწილეობენ კოლექტიური წარმოდგენების, ღირებულებებისა და სოციალური როლების ფორმირებაში.

ენობრივ ფენომენში არსებული გენდერული სხვაობები არ არის შემთხვევითი - მათ ღრმა სოციალური ფესვები აქვთ. გენდერული სხვაობები სოციალური ცხოვრებისა და ადამიანთა შორის არსებულ სხვაობათა ამსახველი ფუნდამენტური ფაქტებია. აღნიშნული ფაქტები წარმოადგენენ დასტურს იმისა, რომ ენობრივ სხვაობათა ფენომენი ხანგრძლივი ისტორიული წარმოშობისაა. სხვადასხვა სივრცესა და დროში სხვაობს მამაკაცებისა და ქალების სტატუსი და როლები, პასუხისმგებლობები და უფლებები.

სწორედ ამიტომაც ესოდენ მნიშვნელოვანი გენდერული მარკერების შესწავლა კონცეპტის კონფიგურაციაში. ეს მნიშვნელობა განსაკუთრებით მკაფიოა მაშინ, როდესაც გენდერული მარკერების შესწავლა კონცეპტის კონფიგურაციაში კონკრეტული საზოგადოებების მაგალითებზეა დაფუძნებული.

თანამედროვე საზოგადოებებში მიმდინარე იდეოლოგიური ტრანსფორმაციები ამ კავშირს კიდევ უფრო თვალსაჩინოს ხდის. ყოველი ახალი იდეა, ყოველი ცვლილება ღირებულებათა სისტემაში ნელ-ნელა აღწევს კონცეპტის ქსოვილში და ცვლის მის სტრუქტურას. ასე იქნება ახალი ჩარჩოები, ახალი “სამრეკლოები”, რომლებიდანაც ადამიანები სამყაროს აღიქვამენ. ენობრივი პრაქტიკა არა მხოლოდ რეაგირებს სოციალურ ცვლილებებზე, არამედ თავადაც უწყობს ხელს ახალი კონცეპტუალური ჩარჩოების ჩამოყალიბებას.

თანამედროვე საზოგადოებებზე დაკვირვება ცხადყოფს, რომ გენდერული მარკერები ფუნქციონირებენ როგორც ერთგვარი შუამავალი ენასა და სოციალურ რეალობას შორის. ისინი არა მხოლოდ ასახავენ არსებულ

სოციალურ სტრუქტურებს, არამედ აქტიურად მონაწილეობენ კიდეც მათ ტრანსფორმაციაში.

საზოგადოებაში არსებული კულტურული ნორმები და ისტორიულად ჩამოყალიბებული როლები გავლენას ახდენენ კონცეპტის კონფიგურაციაზე. კულტურული ნორმები და ისტორიულად ჩამოყალიბებული როლები ქმნიან ერთგვარ ჩარჩოს, რომელშიც კონცეპტები ყალიბდებიან და ფუნქციონირებენ. მაგრამ ეს ჩარჩოები არ არის სტატიკური - ისინი დროთა განმავლობაში იცვლებიან, ირღვევიან, ან ხელახლა ფორმირდებიან. სწორედ ამ ცვლილებათა ფონზე გენდერული მარკერები ერთდროულად ასახავენ არსებულ სტრუქტურებს და მონაწილეობენ კიდეც მათ გარდაქმნაში.

ამ დინამიკის გააზრება გულისხმობს გენდერული მარკერების მეშვეობით განხორციელებული ენისა და საზოგადოების ურთიერთქმედების თავისებურებათა განსაზღვრას, ასევე იმის იდენტიფიცირებას, თუ როგორ აისახება ეს ურთიერთქმედება კონცეპტების კონფიგურაციაზე სხვადასხვა კულტურულ და ენობრივ გარემოში.

თანამედროვე საზოგადოებებზე დაკვირვება განსაკუთრებით ნათლად აჩვენებს ამ დინამიკას. გენდერული მარკერები აღარ წარმოადგენენ მხოლოდ დესკრიფციულ ინსტრუმენტებს - ისინი გვევლინებიან იმ აქტიურ მექანიზმებად, რომლებიც ამკვიდრებენ ახალ სოციალურ რეალობებს. მათი მეშვეობით ხდება არა მხოლოდ არსებულის დესკრიფცია, არამედ იმის შექმნაც, რაც ჯერ კიდეც ჩამოყალიბების პროცესშია. ამგვარად, ენა იქცევა სივრცედ, სადაც სოციალური ცვლილებები იძენენ ფორმას.

ბოლო ათწლეულებში თანამედროვე საზოგადოებებში აშკარად შეინიშნება გენდერული ინკლუზიურობისკენ მიმართული ტენდენციები. კონცეპტები, რომელიც ადრე ხშირად ასოცირდებოდნენ კონკრეტულ გენდერთან, თანდათან ნეიტრალურ მნიშვნელობას იძენენ. იგივე ხდება სოციალური როლების შემთხვევაშიც: სოციალური როლები, რომელიც ადრე ხშირად ასოცირდებოდნენ კონკრეტულ გენდერთან, თანდათან ინკლუზიურ მნიშვნელობას იძენენ.

ამ ტიპის პროცესების შედეგს წარმოადგენს გენდერული ასიმეტრიის შემცირება, რაც მეტყველებს იმ ჰიბრიდული კონცეპტუალური მოდელების ჩამოყალიბებაზე, რომლებიც აერთიანებენ სხვადასხვა კულტურულ ნორმებს.

ჰიბრიდული კონცეპტუალური მოდელების ჩამოყალიბების პროცესი მიუთითებს თანამედროვე საზოგადოებებში კონცეპტუალური ცვლილებების პროცესის მიმდინარეობაზე. ამ პროცესში ტრადიციული

გენდერული ჩარჩოები სრულად არ ქრება - ისინი იცვლებიან, ადაპტირდებიან და ერგებიან ახალ რეალობებს, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, აღნიშნულ პროცესში ადგილი აქვს ტრადიციული გენდერული ჩარჩოების მოდიფიკაციას.

ჰიბრიდული კონცეპტუალური მოდელების ჩამოყალიბების პროცესი განსაკუთრებით ინტენსიურად მიმდინარეობს გლობალიზებულ საზოგადოებებში, სადაც თანაარსებობენ და ერთმანეთზე ზემოქმედებენ სხვადასხვა ენობრივი და კონცეპტუალური მოდელები. გლობალიზებულ საზოგადოებებში ამ ურთიერთქმედების შედეგს წარმოადგენს გენდერული ასიმეტრიის შემცირება, ინკლუზიური კულტურული და ენობრივი სივრცის ჩამოყალიბება.

შესავალი

XXI საუკუნის დასაწყისიდან გენდერის საკითხი იქცა ერთ-ერთ ცენტრალურ მიმართულებად როგორც სოციალურ, ისე ჰუმანიტარულ მეცნიერებებში. გლობალიზაციის, ციფრული კომუნიკაციისა და კულტურათაშორისი ურთიერთობების ინტენსიურობის ზრდის პირობებში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს იმის გააზრება, თუ როგორ აისახება გენდერული იდენტობები ენაში და როგორ მონაწილეობს ენა ამ იდენტობების კონსტრუირებასა და ტრანსფორმაციაში.

ამ კონტექსტში გენდერული მარკერების კვლევა სცდება ლინგვისტური კვლევის ჩარჩოებს და გარდაიქმნება ინტერდისციპლინური კვლევის საკითხად, რომელიც აერთიანებს სოციოლინგვისტიკას, კოგნიტურ ლინგვისტიკას, კონტრასტივიკასა და გენდერულ კვლევებს.

გენდერული კვლევების სახით, ახალი სამეცნიერო ცოდნის დაგროვებასთან ერთად, გაჩნდა სამყაროს გენდერული ხატის შესწავლის აუცილებლობა, უფრო ზუსტად კი, სამყაროს გენდერული ხატის ექსპოლონატორული, შეფასებითი, ინტეგრაციული და ადაპტური ფუნქციების სპეციფიკაციის აუცილებლობა.

გენდერულ კვლევებში ორიენტირებულია ენაში რეპრეზენტირებული იმ სოციალურ-კულტურული მახასიათებლების დადგენაზე, რომლებიც მიეწერება მამაკაცებსა და ქალებს.

კვლევის ვექტორი მიმართულია გენდერული ლინგვისტიკისთვის ყველაზე აქტუალურ ენობრივ ერთეულთა ტაქსონომიის დადგენაზე, მამრობითი და მდედრობითი სქესის წარმომადგენელთა შესახებ ჩამოყალიბებულ სტერეოტიპულ წარმოდგენათა იდენტიფიცირებაზე, ენაში სქესის

კატეგორიის ობიექტივაციის თავისებურებათა განსაზღვრაზე, გენდერული ასიმეტრიის თავისებურებათა წვდომაზე.

თანამედროვე საზოგადოებებში აქტიურად მიმდინარეობს გენდერულად ინკლუზიური ენობრივი და სოციალური გარემოს ფორმირების პროცესი. აღნიშნულ პროცესი გულისხმობს გენდერულად ნეიტრალური ფორმების დამკვიდრებას, ტრადიციული ლექსიკური ერთეულების გადაფასებასა და ახალი დისკურსული სტრატეგიების ჩამოყალიბებას. ეს კი იმაზე მეტყველებს, რომ ენა არა მხოლოდ რეაგირებს სოციალურ ცვლილებებზე, არამედ თავადაც წარმოადგენს ამ ცვლილებების მამოძრავებელ ძალას, შესაბამისად, აქტუალურია იმის შესწავლა, თუ როგორ ახდენს ეს პროცესები გავლენას კონცეპტების შინაარსობრივ განზომილებასა და კონფიგურაციაზე.

კონცეპტების შინაარსობრივი განზომილებისა და კონფიგურაციის სპეციფიკის კვლევა ანალოგიზაციისა და კონტრასტირების გზით განსაკუთრებით აქტუალურია თანამედროვე ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში. ანალოგიზაცია და კონტრასტირება იძლევა როგორც უნივერსალური, ისე კულტურულად სპეციფიკური ტენდენციების გამოვლენის შესაძლებლობას.

კვლევა მიზნად ისახავს გენდერული მარკერების გავლენის განსაზღვრას კონცეპტების კონფიგურაციაზე თანამედროვე ინგლისურ და ქართულენოვან საზოგადოებებში, რაც გულისხმობს:

გენდერული მარკერების როლის გამოვლენას კონცეპტუალური სტრუქტურების ფორმირებაში, ინტერპრეტაციასა და ტრანსფორმაციაში სხვადასხვა სოციალურ-კულტურულ კონტექსტში;

სოციალურ როლებთან, იდენტობებსა და კულტურულ სტერეოტიპებთან ასოცირებული კონცეპტების ორგანიზების თავისებურებათა იდენტიფიცირებას;

იმ კოგნიტური და დისკურსული მექანიზმების განსაზღვრას, რომელთა საშუალებითაც გენდერული მარკერები გავლენას ახდენენ აზროვნებასა და მნიშვნელობის კონსტრუირებაზე;

ენისა და სოციალური რეალობის ურთიერთქმედების სპეციფიკის გამოვლენას გენდერული მარკერების პროცესში, ასევე ენისა და სოციალური რეალობის ურთიერთქმედების როლის განსაზღვრას კონცეპტების დინამიკურ ცვლილებაში.

დაბოლოს, კვლევის მიზანია იმ ტიპის ინტეგრირებული თეორიულ-მეთოდოლოგიური ჩარჩოს შემუშავება, რომელიც უზრუნველყოფს ენის, გენდერისა და კოგნიციის ურთიერთმიმართების სრულყოფილ გააზრებას.

კვლევის ამოცანები და ეტაპები ლოგიკურად გამომდინარეობს ნაშრომის ძირითადი მიზნიდან და ორიენტირებულია გენდერული მარკერების კონცეპტუალური ფუნქციის შესწავლაზე თანამედროვე ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში.

დასახული მიზნის განხორციელებამ მოითხოვა პასუხების გაცემა შემდეგ საკვლევ კითხვებზე:

როგორ მონაწილეობენ გენდერული მარკერები კონცეპტების კონფიგურაციის ფორმირების პროცესში თანამედროვე ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში?

რა მსგავსებები და განსხვავებები იკვეთება თანამედროვე ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში გენდერული მარკერების გამოყენებასა და ფუნქციონირებაში კონცეპტუალურ დონეზე?

როგორ ცვლის ან ამყარებს გენდერული მარკერები კონკრეტული კონცეპტების სემანტიკურ და კულტურულ ინტერპრეტაციას?

როგორ იცვლება გენდერული მარკერები და რა გავლენას ახდენს ეს კონცეპტების ფორმირებაზე?

როგორ მოქმედებენ გენდერული მარკერები მენტალური სქემების აქტივაციაზე?

რა როლს ასრულებს საზოგადოებრივი და კულტურული კონტექსტი გენდერული მარკერების კონცეპტუალურ ფუნქციონირებაში თანამედროვე ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში?

როგორ აისახება თანამედროვე სოციალური ტენდენციები კონცეპტთა კონფიგურაციაზე თანამედროვე ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში?

ამგვარად ფორმულირებული საკვლევ კითხვები უზრუნველყოფს კვლევის სტრუქტურულ თანმიმდევრულობას და ქმნის მყარ საფუძველს გენდერული მარკერების ანალიზისთვის როგორც ენათაშორის, ისე კონცეპტუალურ ჭრილში.

კვლევის ამოცანებია:

შესაბამისი თეორიული ბაზის ფორმირება - გენდერის, გენდერული მარკირების, კონცეპტისა და კონცეპტუალური კონფიგურაციის შესახებ არსებული სამეცნიერო ლიტერატურის კრიტიკული ანალიზი, რაც უზრუნველყოფს კვლევის კონცეპტუალური ჩარჩოს ფორმირებას;

ემპირიული მასალის შეგროვება და კორპუსის ფორმირება, რაც უზრუნველყოფს მონაცემთა მრავალფეროვნებას და სანდოობას;

გენდერული მარკერების გავლენის ანალიზი კონცეპტების კონფიგურაციაზე, კერძოდ, იმის დადგენა, თუ როგორ მონაწილეობენ გენდერული მარკერები კონცეპტების შინაარსობრივ განზომილებათა ფორმირებაში;

თანამედროვე ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში კონცეპტების მსგავსებებისა და განსხვავებების გამოვლენა მათი სტრუქტურების ანალოგიზაციისა და კონტრასტირების გზით;

მიღებული შედეგების ინტერპრეტაცია, განზოგადება და შესაბამისი თეორიული დასკვნების ჩამოყალიბება, რაც უზრუნველყოფს კვლევის მიზნის სრულყოფილ რეალიზაციას.

კვლევის ეტაპები მოიცავს:

კვლევის დიზაინის შემუშავებასა და სპეციალური ლიტერატურის ანალიზს;

ემპირიული მასალის შეგროვებას და კორპუსის ფორმირებას, ასევე მონაცემთა წინასწარ დამუშავებას;

გენდერული მარკერების იდენტიფიკაციას, კლასიფიკაციასა და მათზე დაფუძნებულ კონცეპტუალურ ანალიზს;

ინგლისური და ქართულენოვანი მასალის ანალიზს, რაც უზრუნველყოფს შედეგების სიღრმისეულ გააზრებას;

შედეგების ინტერპრეტაციას, ჰიპოთეზების გადამოწმებას, ძირითადი დასკვნების ფორმულირებას.

კვლევის ამოცანები და ეტაპები ქმნიან მკაფიო და ლოგიკურად ორგანიზებულ ჩარჩოს, რომელიც უზრუნველყოფს თემის სიღრმისეულ გააზრებას.

კვლევის მასალა მოპოვებულია ლექსიკონებიდან, სხვადასხვა ტიპის დისკურსებიდან, რესპოდენტთა ინტერვიუებისაგან, ასევე თავისუფალი ასოციაციური ექსპერიმენტიდან.

კვლევისათვის ფუძემდებლურია შემდეგი დებულებები:

ენა წარმოადგენს არა მხოლოდ რეალობის დესკრიპტორს, არამედ აქტიურ კოგნიტურ-სოციალურ მექანიზმსაც, რომელიც მონაწილეობს მნიშვნელობების, კატეგორიებისა და კონცეპტების ფორმირებაში;

გენდერული მარკერები განსაზღვრავენ კონცეპტის შინაარსობრივ განზომილებასა და სტრუქტურას;

კონცეპტები არ წარმოადგენენ უნივერსალურად სტაბილურ და კულტურულად ნეიტრალურ ერთეულებს - ისინი ფორმირდებიან კონკრეტულ ენობრივ და სოციალურ გარემოში და მუდმივად ექვემდებარებიან რეკონფიგურაციას დისკურსული პრაქტიკების გავლენით;

გენდერული მარკერები ახდენენ კონცეპტების შინაარსობრივი განზომილებების მოდულირებას;

გენდერული მარკერების ანალიზი მოითხოვს ინტეგრირებულ მიდგომას, რომელიც ითვალისწინებს როგორც ლინგვისტური, ისე ექსტრალინგვისტური კონტექსტების სინთეზირებას;

ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში არსებული განსხვავებები განაპირობებენ გენდერული მარკერების ფუნქციონირების განსხვავებული მოდელების არსებობას;

დისკურსი წარმოადგენს იმ სივრცეს, სადაც გენდერული მარკერები რეალურად ახდენენ კონცეპტების აქტუალიზაციას;

გენდერული მარკერების გავლენა ფიქსირდება არა მხოლოდ ენობრივ დონეზე, არამედ კოგნიტურ დონეზეც, ვინაიდან გენდერული მარკერები ააქტიურებენ შესაბამის მენტალურ სქემებს და ამით მონაწილეობენ რეალობის აღქმისა და ინტერპრეტაციის პროცესებში;

აღნიშნული ფუძემდებლური დებულებები ქმნიან კვლევის თეორიულ საფუძველს და განსაზღვრავენ იმ კონცეპტუალურ ჩარჩოს, რომლის ფარგლებშიც ხდება გენდერული მარკერების როლის ანალიზი კონცეპტების კონფიგურაციის ფორმირება-ტრანსფორმაციის პროცესში თანამედროვე ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში.

წინამდებარე კვლევის ფარგლებში ფორმულირებული ჰიპოთეზები ეფუძნება იმ თეორიულ წინაპირობას, რომ გენდერული მარკერები აქტიურად მონაწილეობენ კონცეპტების კონფიგურაციის ფორმირება-ტრანსფორმაციაში და მათი ფუნქციონირება განპირობებულია როგორც

ენობრივი სივრცის თავისებურებებით, ისე კონკრეტული საზოგადოების სოციალურ-კულტურული კონტექსტით.

ჰიპოთეზები შემდეგნაირად ჟღერს:

საფიქრებელია, რომ, გენდერულად ნეიტრალური ფორმების ზრდა ხელს უწყობს ისეთი კონცეპტების ჩამოყალიბებას, რომლებიც ნაკლებადაა ასოცირებული კონკრეტულ გენდერულ როლებთან, რაც თავის მხრივ, ასახავს და აძლიერებს საზოგადოებაში მიმდინარე ინკლუზიურობის პროცესებს;

მოსალოდნელია, რომ ქართულენოვან სივრცეში არსებული გენდერული ასიმეტრიები გამოვლინდება იმ კონცეპტებში, რომლებიც ასოცირდება სოციალურ როლებთან, პროფესიულ იდენტობებსა და კულტურულ სტერეოტიპებთან;

სავარაუდოდ, ანალოგიზაცია-კონტრასტირება გამოავლენს, რომ გენდერული მარკერების გავლენა კონცეპტებზე არის არა უნივერსალური, არამედ კულტურით დეტერმინირებული - განსხვავებული ისტორიულ-კულტურული გამოცდილება და სოციალური ნორმები განაპირობებენ ერთი და იმავე კონცეპტის განსხვავებულ კონფიგურაციას ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში;

საფიქრებელია, რომ გენდერული მარკერები გავლენას ახდენენ არა მხოლოდ ენობრივ გამოხატვაზე, არამედ მენტალურ წარმოდგენებზეც - გენდერულად მარკირებული ერთეულები ააქტიურებენ შესაბამის კოგნიტურ სქემებს, რაც გავლენას ახდენს კონცეპტების ინტერპრეტაციასა და კატეგორიზაციაზე.

წარმოდგენილი ჰიპოთეზები ქმნიან კვლევის ლოგიკურ ჩარჩოს და განსაზღვრავენ იმ ძირითად მიმართულებებს, რომელთა გადამოწმებაც შესაძლებელია ემპირიული მასალის ანალიზის გზით.

თანამედროვე მეცნიერებაში ფიქსირდება გენდერის კვლევის მეთოდოლოგიური პრინციპების მრავალფეროვნება. აღნიშნული მრავალფეროვნების წყაროს კი წარმოადგენს ის სხვაობა, რომელიც ფიქსირდება გენდერის არსის გააზრებაში: ზოგი მიდგომა ბიოდეტერმინისტულია, ზოგი კი - სოციოდეტერმინისტული.

ნაშრომში გამოყენებული კვლევის მეთოდოლოგია ეფუძნება ინტერდისციპლინურ მიდგომას, რომელიც აერთიანებს სოციოლინგვისტიკის, კოგნიტური ლინგვისტიკისა და დისკურსის ანალიზის პრინციპებს. ამ ტიპის მიდგომა უზრუნველყოფს გენდერული

მარკერების ფუნქციონირების თავისებურებათა განსაზღვრას კონცეპტების კონფიგურაციის ფორმირებასა და ტრანსფორმაციაში.

ინტერდისციპლინური მიდგომის გამოყენების საჭიროება განაპირობა საკვლევი ფენომენის მრავალგანზომილებიანობამ, კერძოდ კი იმ ფაქტმა, რომ გენდერული მარკერები ერთდროულად მოქმედებენ როგორც ენობრივ, ისე სოციალურ და კოგნიტურ დონეებზე.

კვლევის ემპირიულ ბაზას წარმოადგენს თანამედროვე ინგლისური და ქართულენოვანი მასალა, რომელიც მოიცავს როგორც წერილობით, ისე ზეპირ დისკურსს. მონაცემთა კორპუსი შერჩეულია მიზნობრივი პრინციპით და მოიცავს მედია ტექსტებს (ონლაინ გამოცემები, სოციალური მედიის პოსტები), საჯარო გამოსვლებს, მხატვრულ ტექსტებსა და ყოველდღიური კომუნიკაციის ნიმუშებს. შერჩევის კრიტერიუმს წარმოადგენს გენდერული მარკერების არსებობა და მათი ფუნქციური დატვირთვა კონკრეტულ კონტექსტში, რაც უზრუნველყოფს კვლევის ფოკუსირებას რელევანტურ ენობრივ მასალაზე.

მეთოდოლოგიური ანალიზის ერთ-ერთ ძირითად ინსტრუმენტს წარმოადგენს დისკურსის ანალიზი, რომელიც გამოიყენება იმის დასადგენად, თუ როგორ აისახება გენდერული იდეოლოგიები და ძალაუფლებრივი ურთიერთობები ენობრივ პრაქტიკაში. დისკურსის ანალიზი იძლევა იმის დადგენის საშუალებას, თუ როგორ კონსტრუირდება გენდერული იდენტობები სხვადასხვა ტიპის დისკურსში და როგორ მონაწილეობს გენდერული მარკერები კონცეპტების კონფიგურაციის ფორმირება-ტრანსფორმაციაში.

კოგნიტური ლინგვისტიკის ფარგლებში გამოყენებულია კონცეპტუალური ანალიზის მეთოდი, რომელიც მიზნად ისახავს ენის მეშვეობით ფორმირებული მენტალური მოდელების რეკონსტრუქციას. კონცეპტუალური ანალიზი იძლევა იმ კოგნიტური სქემების დაფიქსირების საშუალებას, რომლებიც საფუძვლად უდევს გენდერული მნიშვნელობების ფორმირებას.

ანალოგიზაციისა და კონტასტირების გამოყენება შესაძლებელს ხდის როგორც მსგავსებების, ისე განსხვავებების გამოვლენას გენდერული მარკერების გამოყენებისა და მათი კონცეპტუალური ფუნქციის თავისებურებათა თვალსაზრისით.

ნაშრომში გამოყენებულია კვლევის თვისებრივი და რაოდენობრივი მეთოდები, რაც უზრუნველყოფს მიღებული შედეგების ობიექტურობას - თვისებრივი კვლევის მონაცემთა გამყარებას სტატისტიკური მონაცემებით.

ნაშრომში თვისებრივი და რაოდენობრივი კვლევა გენდერული და კულტურული განსხვავებების შესახებ აერთიანებს სხვადასხვა პროფესიის წარმომადგენლებს (ექთანი, ექიმი, სტომატოლოგი, ინჟინერი, მასწავლებელი, მშენებელი, IT სპეციალისტი, ფინანსისტი, მზარეული, პოლიციელი, პოლიტიკოსი, მეწარმე, მეცნიერი, სპორტული კომენტატორი, მენეჯერი, დიზაინერი, იურისტი, არქიტექტორი, ჟურნალისტი, მუსიკოსი, ფსიქოლოგი, რეჟისორი, ფოტოგრაფი, დიპლომატი, ვეტერინარი, ეკონომისტი) და ასახავს როგორც სტატისტიკურ ტენდენციებს, ისე ინდივიდუალურ თვალსაზრისებს.

ჯამში, მეთოდოლოგიური ჩარჩო აერთიანებს კვლევის როგორც თვისებრივ, ისე რაოდენობრივ მეთოდებს, რაც უზრუნველყოფს კვლევის სანდოობას.

კვლევის თეორიული ღირებულება განისაზღვრება ენისა და გენდერის ურთიერთმიმართების კვლევის არსებული თეორიული ჩარჩოს გაფართოვების მცდელობით კონცეპტუალური ანალიზის პერსპექტივიდან.

სოციოლინგვისტური, კოგნიტური და დისკურსული მიდგომების სინთეზირებით იქმნება ინტეგრირებული მოდელი, რომელშიც გენდერული მარკერები განხილულია როგორც კონცეპტების კონფიგურაციის ფორმირებასა და ტრანსფორმაციაში მონაწილე აქტიური მექანიზმები; ამ ტიპის სინთეზური მიდგომა ავსებს იმ სიცარიელეს, რომელიც ხშირად ფიქსირდება გენდერული კვლევებისა და კოგნიტური ლინგვისტიკის გადაკვეთაზე.

კვლევა წვლილს შეიტანს კონცეპტის თეორიაში, რადგან ნაშრომში გენდერული მარკირება განხილულია, როგორც კონცეპტუალური სტრუქტურების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი.

ნაშრომში კონცეპტები გააზრებულია არა როგორც უნივერსალურად სტაბილური ერთეულები, არამედ ის ერთეულები, რომლებიც ფორმირდებიან და ტრანსფორმირდებიან კულტურულ-ენობრივი პრაქტიკის გავლენით, ხოლო გენდერული მარკერები ამ პროცესში ფუნქციონირებენ როგორც კატეგორიზაციისა და მნიშვნელობის სპეციფიკაციის ინსტრუმენტები.

ანალოგიზაცია და კონტრასტირება იძლევა ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში არსებული როგორც უნივერსალური, ისე ენობრივად და კულტურულად სპეციფიკური კანონზომიერებების გამოვლენის საშუალებას. აღნიშნული მიდგომით რეპრეზენტირებულია ახალი ხედვა გენდერული ასიმეტრიების ანალიზისთვის.

ნაშრომი აფართოებს დისკურსის ანალიზის ფარგლებს, რადგან გენდერული მარკერების შესწავლა კონცეპტების კონფიგურაციის ჭრილში იძლევა დისკურსის ფენომენის გააზრების საშუალებას არა მხოლოდ როგორც ტექსტუალური პრაქტიკისა, არამედ როგორც კოგნიტურ-სოციალური სივრცისა, სადაც ფორმირდება და ტრანსფორმირდება კონცეპტთა კონფიგურაცია.

ჯამში, კვლევის თეორიული ღირებულება მდგომარეობს გენდერული მარკერების ახალი ტიპის ინტერპრეტაციაში, რომლის თანახმადაც, გენდერული მარკირება წარმოადგენს სოციალური რეალობის არა პასიურ დესკრიპტორს, არამედ აქტიურ ძალას, რომელიც მონაწილეობს ამ რეალობის კონსტრუირებასა და კონცეპტუალური სისტემების ფორმირება-ტრანსფორმაციაში.

აღნიშნული მიდგომა უზრუნველყოფს ენის, გენდერისა და აზროვნების ურთიერთკავშირის ინტერდისციპლინური გააზრების საშუალებას.

კვლევის მეცნიერული სიახლე განისაზღვრება შემდეგით ფაქტორებით:

ნაშრომში გენდერული მარკერების საკითხი განხილულია არა მხოლოდ ტრადიციული ლინგვისტური ან სოციოლინგვისტური ჩარჩოების ფარგლებში, არამედ კონცეპტუალური კონფიგურაციის დინამიკური პროცესის კონტექსტში;

ნაშრომში წარმოდგენილია ახალი თეორიული და ანალიტიკური პერსპექტივა, რომლის ფარგლებშიც გენდერული მარკერები აღიქმება კონცეპტების სტრუქტურირების აქტიურ ინსტრუმენტებად და არა მხოლოდ მათ ფორმალურ ინდიკატორებად;

კვლევაში შემუშავებულია ინტეგრირებული მეთოდოლოგიური მოდელი, რომელიც აერთიანებს კოგნიტური ლინგვისტიკისათვის, დისკურსის ანალიზისა და სოციოლინგვისტიკისათვის რელევანტურ მიდგომებს გენდერული მარკერების ანალიზისათვის; აღნიშნული სინთეზი იძლევა იმ ფრაგმენტულობის გადალახვის საშუალებას, რომელიც ხშირად გვევლინება ამ სფეროში განხორციელებული კვლევების მახასიათებლად;

კვლევაში გამოყენებულია ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეთა ანალოგიზაციისა და კონტრასტირების კონცეპტუალური ორიენტაცია. მიუხედავად იმისა, რომ ორივე ენაზე არსებობს ცალკეული კვლევები გენდერული ასპექტების შესახებ, მათი პარალელური შესწავლა კონცეპტების კონფიგურაციის კონტექსტში იშვიათია. ნაშრომი წარმოადგენს იმის დემონსტრირების პირველ მცდელობას, თუ როგორ განსხვავდება

გენდერული მარკერების გავლენა კონცეპტებზე იმ პირობებში, როდესაც ერთ სივრცეში გენდერული ნეიტრალიზაციის ტენდენცია უფრო ძლიერია, ვიდრე - მეორეში;

ნაშრომში გენდერული მარკერები გააზრებულია კოგნიტურ აქტივატორებად, რომლებიც გავლენას ახდენენ მენტალური სქემების, სტერეოტიპებისა და კატეგორიზაციის პროცესების ფორმირებაზე. ამ მიდგომით კვლევა ეხება საკითხს იმის თაობაზე, თუ როგორ ზემოქმედებს ენობრივი სტრუქტურა აზროვნებაზე და როგორ ყალიბდება გენდერულად მოდულირებული კონცეპტუალური რეალობა.

ჯამში, კვლევაში აკუმულირებულია ის ცოდნა, რომელშიც ენა, გენდერი და კოგნიცია გააზრებულია ერთიან ანალიტიკურ ჩარჩოში.

კვლევის პრაქტიკული ღირებულება განისაზღვრება მისი ვალიდურობით თარგმნის თეორიისა და პრაქტიკის, კოგნიტური ლინგვისტიკის, სოციოლინგვისტიკის, კომუნიკაციური ლინგვისტიკის, ლინგვოკულტუროლოგიის, ფსიქოლინგვისტიკის, გენდერული კვლევებისა და კონტრასტივიკის სალექციო კურსებისათვის.

ნაშრომის სტრუქტურა მოიცავს შესავალს, თავებს, ქვეთავებს, დასკვნებსა და ბიბლიოგრაფიას.

შესავალში დასაბუთებულია საკვლევი თემის აქტუალობა და სამეცნიერო სიახლე; განსაზღვრულია კვლევის მიზანი, მიზნის მიღწევისათვის საჭირო ამოცანები და კვლევის ეტაპები, კვლევის მეთოდოლოგია, ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული ღირებულება.

პირველ თავში - გენდერი ლინგვისტიკაში და გენდერული კვლევების ძირითადი პარადიგმები - განხილულია ლინგვისტიკაში გენდერული კვლევების არსი, ასევე თანამედროვე გენდერული ლინგვისტიკის მიმართულებების (სოციოლინგვისტური გენდერული კვლევის, ფსიქოლინგვისტური გენდერული კვლევისა და ლინგვოკულტუროლოგიური გენდერული კვლევის) სპეციფიკა; გაანალიზებულია გენდერული კონცეპტოლოგიის პრობლემები, ასევე ის სოციალური და კულტურული ფაქტორები (საზოგადოების დამოკიდებულება მამაკაცებისა და ქალების მიმართ; სქესით დეტერმინირებული ქცევის სპეციფიკა; სტერეოტიპული წარმოდგენები ქალისა და მამაკაცის მახასიათებელთა შესახებ), რომელთა გათვალისწინებითაც მოხდა სქესის პრობლემატიკის ტრანსპოზიცია ბიოლოგიის სფეროდან სოციალური ცხოვრებისა და კულტურის სფეროში; მიმოხილულია სამყაროს გენდერული ხატის ირგვლივ არსებული

მეცნიერული სიტუაცია, ენისა და გენდერის პოსტსტრუქტურალისტური კონცეფციები, ასევე გენდერული კვლევების ძირითადი პარადიგმები (ჰომოლოგია, რომლის თანახმადაც, გენდერი წარმოადგენს ბიოლოგიური მოცემულობის - სქესის - სოციალურად გაშუალებულ გამოხატულებას; ანალოგია, რომლის მიხედვითაც, გენდერი არის სქესი; ჰეტეროგენულობის იდეა სქესისა და გენდერის სხვადასხვაობის თაობაზე).

მეორე თავი - სოციალურ-კულტურული ტრადიცია ენისა და გენდერის კვლევაში - ეძღვნება გენდერის არსის ანალიზს ანთროპოლოგიასა და ეთნოლინგვისტიკაში, ასევე ლინგვისტური ფარდობითობის ჰიპოთეზის როლის დადგენას გენდერულ კვლევებში; განსაზღვრულია მასკულიზმისა და ფემინინურობის სოციოკულტურული განპირობებულობის არსი ენაში, ასევე ქალისა და მამაკაცის შეფასების პარამეტრები ინგლისურ და ქართულ საზოგადოებებში; განხილულია ჰიპერტროფიული პატრიარქალურობისა და ფემინინურობის ახალი კონცეპტის არსი.

მესამე თავში - მხატვრული ტექსტის ინტერპრეტაცია „გენდერულ განზომილებაში“ - განხილულია გენდერულ სხვაობათა ფიქსაციისა და აქტუალიზაციის სპეციფიკა მხატვრულ ტექსტში; მხატვრული ტექსტი გააზრებულია როგორც სამყაროს ეროვნული ან მხატვრული ხატის გადმოცემის ადეკვატური გზა, რომელშიც ავტორი წარმოჩინდება როგორც ცალკეული ენობრივი პიროვნება; განხორციელებულია მხატვრულ ტექსტებში კონცეპტის “Strength” ველის სტრუქტურაცია „ფიზიკური ძალის“, „სასიცოცხლო ძალის“, „ფსიქიკური ძალის“ და „სოციალური ძალის“ სეგმენტებად; გამოვლენილია მხატვრულ ტექსტებში კონცეპტის “Strength” ობიექტივაციის საგნობრივ-მეტაფორული და ანთროპომორფული მოდელები.

მეოთხე თავი - კულტურული მეხსიერება, მორალური წესრიგი, სოციალური იერარქიები, გენდერული იდეალები და მათი ტრანსფორმაცია - კონცენტრირებულია ქართულ და ინგლისურ ანდაზებში აკუმულირებული კულტურული მეხსიერების, მორალური წესრიგისა და სოციალური იერარქიების ანალიზზე, ასევე ინგლისელი და ქართველი რესპოდენტების მიერ ქართულ და ინგლისურ ანდაზებში ასახული გენდერული როლების აღქმის თავისებურებათა იდენტიფიცირებაზე; გამოვლენილია ახალგაზრდა თაობის წარმოდგენები იდეალური მამაკაცისა და ქალის შესახებ; გაანალიზებულია გენდერული სტერეოტიპებისა და გენდერული იდეალების ტრანსფორმაციის სპეციფიკა ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში.

მეხუთე თავი - გენდერული სტერეოტიპები და გენდერული იდეალები ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში - ორიენტირებულია გენდერული სტერეოტიპების შინაარსობრივი და ფუნქციონალური თავისებურებების იდენტიფიცირებაზე; გამოყოფილია თვისებების რამდენიმე ჯგუფი, რომლებიც ქმნიან გენდერული სტერეოტიპების შინაარსს: საქმიანობასთან და აქტივობასთან დაკავშირებული თვისებები; ძალაუფლებასა და მართვის პოზიციებთან დაკავშირებული მახასიათებლები; კოგნიტური სფეროსათვის დამახასიათებელი თვისებები; ემოციური სფეროს მახასიათებლები; ინტერპერსონალური ურთიერთქმედების პროცესთან დაკავშირებული მახასიათებლები; ქალისა და მამაკაცის სოციალური როლები; განსაზღვრულია გენდერული სტერეოტიპები სხვადასხვა პროფესიაში თანამედროვე ინგლისური და ქართული საზოგადოებების ანალოგიზაციისა და კონტრასტირების გზით.

დასკვნა

გენდერი ასახავს საზოგადოების მიერ მამაკაცისა და ქალის როლების ფორმირების (კონსტრუირების) რთულ სოციალურ-კულტურულ პროცესს. სწორედ ამ პროცესისა და მისი თეორიული გააზრების შედეგს წარმოადგენს სოციალური კონსტრუქტი „გენდერი“.

გენდერის ადეკვატური ინტერპრეტაციის მთავარი ასპექტია მისი აღქმა, როგორც დინამიური კონსტრუქტისა. ეს დინამიკა დეტერმინირებულია საზოგადოებაში მიმდინარე კულტურული და პოლიტიკური მოვლენების სპეციფიკით. სწორედ ეს უკანასკნელნი იწვევენ იდეოლოგიის ცვლილებასა და ღირებულებათა გადაფასებას.

სამყაროს დაყოფა „ქალებად“ და „მამაკაცებად“ არ გულისხმობს სამყაროს „ბუნებრივად“ დაყოფას „ქალებად“ და „მამაკაცებად“. ამ ტიპის დაყოფა წარმოადგენს ისტორიულ დიქოტომიას, რომლის მიზანსაც წარმოადგენს ერთი ჯგუფის ძალაუფლების შენარჩუნება მეორეზე.

სამყაროს გენდერული ხატი წარმოადგენს რეალობის მოდელს, რომელსაც გააჩნია იერარქიული სტრუქტურა. ამ სტრუქტურას ქმნის მოწესრიგებული და ურთიერთდაკავშირებული ელემენტები.

სამყაროს გენდერული ხატის მთავარ მახასიათებელს წარმოადგენს მისი კომპლექსურობა, რაც გამოიხატება მისი სტრუქტურის კომპლექსურობაში.

სამყაროს გენდერული ხატი იმ ტიპის კოორდინატთა სისტემაა, რომლიც ასრულებს მარეგულირებელ როლს გარემომცველი რეალობის შეფასებაში.

სამყაროს გენდერული ხატი წარმოადგენს სამყაროს სივრცით და დროით ინდივიდუალურ მოდელს, რომელიც ზოგადი სქემის (ზადის) მეშვეობით გარდაიქმნება კოორდინატთა ინდივიდუალურ სისტემად.

სამყაროს გენდერული ხატი კონსტრუირდება ადამიანის შემეცნებითი საქმიანობის პროცესში, რომლის შედეგები ნაწილობრივ გადაეცემა თაობიდან თაობას, ნაწილობრივ კი ფორმირდება იმ გარემოს გავლენით, რომელიც აყალიბებს პიროვნებას.

სამყაროს ერთიანი გენდერული ხატი ყალიბდება კულტურათა გენდერული ტიპოლოგიის საფუძველზე. ორი გენდერული კულტურა და ორი გენდერული ტიპი - მასკულინური და ფემინური - თანაბარდირებულებიანია სამყაროს ერთიანი გენდერული ხატის ფორმირების თვალსაზრისით. ორივე ტიპი მოქმედებს როგორც გარკვეული მახასიათებელი (სტაბილურობის, მდგრადობისა და ცვლილების სურვილი) და ვლინდება სამყაროს გენდერული ხატში. შესაბამისად, სამყაროს გენდერულ ხატში ჩადებულია ორი ასიმეტრიული პრინციპი: აქტიურობა და პასიურობა, სტაბილურობა და ცვლილება.

სამყაროს ერთიანი გენდერული ხატი მოიცავს როგორც სამყაროს უნივერსალურ ფემინურ ხატს, ისე სამყაროს უნივერსალურ მასკულინურ ხატს. როგორც ფემინური, ისე მასკულინური კულტურის მახასიათებელს წარმოადგენს ორი ურთიერთდაკავშირებული, კონკურენტული და ურთიერთ შემავსებელი საწყისის - ფემინინური და მასკულინური საწყისის არსებობა.

სამყაროს გენდერული ხატი დეტერმინირებულია ეროვნული სპეციფიკით. თითოეული ერი აყალიბებს სამყაროს საკუთარ გენდერულ ხატს. თითოეული ერის სამყაროს გენდერული ხატი უნიკალური და განუმეორებელია. ეროვნული გენდერული ხატის კონსტრუირებაში ჩართულია ენობრივი პიროვნება, რომელიც ბიოლოგიური სქესის მიხედვით, შეიძლება იყოს მამაკაცი ან ქალი. კულტურულ-ენობრივი პიროვნება, ისევე როგორც კულტურა, ორი საწყისის - ქალური და მამკაცური საწყისის მატარებელია.

სამყაროს ფემინინური და მასკულინური ხატები ავსებენ ერთმანეთს და მოქმედებენ, როგორც სამყაროს მთლიანობრივი და ეროვნული გენდერული ხატის ვარიანტები.

სამყაროს გენდერული ხატის ერთ-ერთი თავისებურების - ევოლუციურობის მანიფესტაციას წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ XX საუკუნის ბოლოსათვის

გამოიკვეთა სქესებს შორის სოციალური როლებისა და ფუნქციების ურთიერთგაცვლის შესაძლებლობა.

სამყაროს გენდერული ხატი წარმოადგენს მოწესრიგებულ, შინაგანად შეკავშირებულ კონსტრუქტს, ენობრივი და კულტურული ღირებულებების, იდეალებისა და პოზიციების ერთობლიობას.

სამყაროს გენდერული ხატი მრავალფუნქციური შინაარსის მატარებელია: იგი, ერთი მხრივ, გამოირჩევა თავისი მრავალფეროვნებით, კომპლექსურობით, მთლიანობით, ისტორიულობითა და განვითარების უნარით, მეორე მხრივ კი, მასში ობიექტივირებულია ადამიანთა ინდივიდუალური და ეროვნული, ვერბალური და არავერბალური გამოცდილება.

გენდერული მარკერების ფუნქციონირების თავისებურებათა ანალიზმა კონცეპტების კონფიგურაციაში ცხადყო, რომ ენა არ წარმოადგენს მხოლოდ ნეიტრალურ, სტაბილურ და რეალობის დესკრიპტორ ფენომენს - ენა ქმნის იმ ტიპის დინამიურ სივრცეს, სადაც მუდმივად მიმდინარეობს მნიშვნელობების, იდენტობებისა და სოციალური კატეგორიების ხელახალი ფორმირება. სწორედ ამ პროცესში იძენენ გენდერული მარკერები განსაკუთრებულ მნიშვნელობას - ისინი ერთდროულად მოქმედებენ როგორც ენობრივი სტრუქტურის ელემენტები და როგორც კულტურულ-სოციალური რეალობის მაკონსტრუირებელი მექანიზმები.

კვლევის შედეგებმა ცხადყო, რომ თანამედროვე ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში გენდერული მარკერების ფუნქციონირება არ არის ერთგვაროვანი და უნივერსალური.

ინგლისურენოვან სივრცეში მკაფიოდ იკვეთება გენდერული ნეიტრალიზაციისა და ინკლუზიური ენის ფორმირების ტენდენცია, რაც ასახავს ფართო სოციალურ ცვლილებებს თანასწორობისა და მრავალფეროვნების აღიარების მიმართულებით. ამ პროცესში უწინ კონკრეტულ გენდერულ როლებთან ასოცირებული კონცეპტები თანდათან კარგავენ ამ ექსკლუზიურობას და ხდებიან უფრო ღია ერთეულები, რომლებიც ექვემდებარებიან მრავალფეროვან ინტერპრეტაციას. სხვადასხვა პროფესიასა და სოციალურ სტატუსთან ასოცირებული კონცეპტები ინგლისურენოვან სივრცეში სულ უფრო მეტად თავისუფლდებიან ტრადიციული გენდერული ჩარჩოებისგან და ინაცვლებენ უფრო უნივერსალურ ნომინაციურ ველში.

ქართული საზოგადოების შემთხვევაში სურათი უფრო კომპლექსურია - იგი ერთდროულად ტრადიციულიცაა და გარდამავალიც. ქართულენოვან

სივრცეში - სოციალურ გარემოში, დისკურსულ ნიმუშებსა და კულტურულ წარმოდგენებში კვლავაც ხშირად იკვეთება გენდერული ასიმეტრიები, რომლებიც გავლენას ახდენენ კონცეპტების შინაარსობრივი განზომილებებისა და სტრუქტურის ფორმირებაზე. ქართულ საზოგადოებაში განსაკუთრებით ცხადია გენდერული მარკერების ფუნქციონირება იმ სფეროებში, სადაც ტრადიციული როლები ისტორიულად იყო გამყარებული.

ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეთა ანალოგიზაციამ და კონტრასტირებამ ცხადყო, რომ გენდერული მარკერების გავლენა კონცეპტებზე სხვადასხვაგვარად რეალიზდება, თუმცა ორივე შემთხვევაში გენდერული მარკერები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ კონცეპტუალური სისტემების ორგანიზებაში. განსხვავება მდგომარეობს ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში მიმდინარე ცვლილებათა ინტენსიურობაში: ინგლისურენოვან სივრცეში ეს პროცესი უფრო ინტენსიურია, ვიდრე - ქართულენოვან სივრცეში.

კვლევამ ცხადყო, რომ გენდერული მარკერები აქტიურად მონაწილეობენ მენტალური სქემების აქტივაციასა და კონცეპტუალური კატეგორიზაციის პროცესში. შესაბამისად, გენდერული მარკერები გავლენას ახდენენ სამყაროს აღქმაზე, ინტერპრეტაციასა და მნიშვნელობათა ორგანიზებაზე.

გენდერული მარკერები წარმოადგენენ კომპლექსურ, მრავალდონიან მექანიზმს, რომელიც მონაწილეობს კონცეპტების კონფიგურაციის განსაზღვრაში, სოციალური რეალობისა და კულტურული მნიშვნელობების ფორმირებაში.

გენდერული მარკერების ფუნქციონირება განსხვავებულ ენებსა და საზოგადოებებში ცხადყოფს, რომ ენა არის მუდმივად ცვალებადი, ისტორიულად და კულტურულად დეტერმინირებული სისტემა, რომელიც არა მხოლოდ აღწერს, არამედ აკონსტრუირებს კიდევ რეალობას.

ჯამში, კვლევის შედეგების ანალიზმა დაადასტურა კვლევის საწყის ეტაპზე ფორმულირებულ ჰიპოთეზათა მართებულობა, კერძოდ, დაადასტურდა, რომ:

გენდერულად ნეიტრალური ფორმების ზრდა ხელს უწყობს კონკრეტულ გენდერულ როლებთან ნაკლებად ასოცირებული კონცეპტების ფორმირებას, რაც თავის მხრივ, ასახავს და აძლიერებს საზოგადოებაში მიმდინარე ინკლუზიურობის პროცესებს;

ქართულენოვან სივრცეში არსებული გენდერული ასიმეტრიები ფიქსირდება სოციალურ როლებთან, პროფესიულ იდენტობებსა და კულტურულ სტერეოტიპებთან ასოცირებულ კონცეპტებში;

გენდერული მარკერების გავლენა კონცეპტებზე არის არა უნივერსალური, არამედ ისტორიულ-კულტურული გამოცდილებითა და სოციალური ნორმებით დეტერმინირებული, რაც განაპირობებს ერთი და იმავე კონცეპტის კონფიგურაციათა სხვაობას ინგლისურ და ქართულენოვან სივრცეებში;

გენდერული მარკერები გავლენას ახდენენ მენტალურ წარმოდგენებზე გენდერულად მარკირებული ერთეულები ააქტიურებენ შესაბამის კოგნიტურ სქემებს, რაც გავლენას ახდენს კონცეპტთა ინტერპრეტაციისა და კატეგორიზაციის სპეციფიკაზე.

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი დებულებები გამოქვეყნებულია შემდეგ პუბლიკაციებში:

1. An In-Depth Qualitative Analysis of Gendered Worldviews within Contemporary English Culture. Scripta Manent #:1(61). თბილისი, საქართველო, 2026
2. Socio-cultural tradition within the research of the gender and language. Scripta Manent. #:1(61). თბილისი, საქართველო, 2026
3. Qualitative Research of the Gendered Worldviews in the Context of English Culture. XV. International Conference on Social Research and Behavioral Sciences. ანტალია, თურქეთი, 2024

The University of Georgia

The School of Arts and Humanities

Philology

Manuscript Copyright Protected

Mariam Gagelidze

**Gender markers in the configuration of a concept (based on examples of modern
English and Georgian languages)**

Synopsis

of the thesis submitted in partial fulfillment for the Degree of Doctor of

Philosophy (PhD) in Philology

232.1.3

Tbilisi

2026

Abstract

Language is much more than a means of communication. The lingual world is the space where society learns, shapes, and transforms itself.

Gender markers occurring in the lingual space are not just grammatical or lexical elements - gender markers appear as the forces that constantly participate in the formation of collective perceptions, values, and social roles.

Gender differences occurring in the linguistic phenomenon are not accidental - they have deep social roots. Gender differences appear as fundamental facts of social life and differences between people. The above-mentioned facts evidence that the phenomenon of linguistic differences has a long historical origin. The status, roles, responsibilities, and rights of men and women differ across spaces and times.

That is why the study of gender markers in the configuration of the concept is so important. This importance is especially evident when the study of gender markers in the configuration of the concept is carried out based on the examples of specific societies.

The ideological transformations taking place in modern societies make this connection even more visible. Every new idea, every change in the value system, gradually penetrates the fabric of the concept and changes its structure. Thus, new frames, new “reflections” from which people perceive the world appear. Linguistic practice not only responds to social changes but also contributes to the formation of new conceptual frames.

Observation of modern societies reveals that gender markers function as a kind of mediator between language and social reality. They not only reflect existing social structures, but also actively participate in their transformation.

The cultural norms and historically established roles in society influence the configuration of the concept. Cultural norms and historically established roles create a kind of framework within which concepts are formed and function. But these

frameworks are not static - they change, break down, or are re-formed over time. It is against the background of these changes that gender markers simultaneously reflect existing structures and even participate in their transformation.

Understanding this dynamic involves determining the specificity of the interaction between language and society through gender marking, as well as identifying how this interaction affects the configuration of concepts in different cultural and linguistic spaces.

Observation of contemporary societies demonstrates this dynamic particularly clearly. Gender markers are no longer just descriptive tools - they appear as active mechanisms that establish new social realities. They not only describe what exists, but also create what is still in the process of being formed. Thus, language becomes a space where social change takes shape.

In recent decades, trends towards gender inclusiveness have been clearly observed in modern societies. Concepts that were previously often associated with a specific gender are gradually acquiring a neutral meaning. The same thing happens in the case of social roles: social roles that were previously often associated with a specific gender are gradually acquiring an inclusive meaning.

The result of such processes is a reduction in gender asymmetry, which indicates the formation of hybrid conceptual models combining different cultural norms.

The process of forming hybrid conceptual models indicates the ongoing process of conceptual change in modern societies. In this process, traditional gender frameworks do not completely disappear - they change, adapt, and fit into new realities, in other words, in this process, there is a modification of traditional gender frameworks.

The process of forming hybrid conceptual models is particularly intense in globalized societies, where different linguistic and conceptual models coexist and influence each other. The result of this interaction in globalized societies is the reduction of gender asymmetry and the formation of inclusive cultural and linguistic spaces.

Introduction

Since the beginning of the 21st century, the issue of gender has become one of the central directions in both the social sciences and the humanities. In the context of globalization, digital communication, and the increasing intensity of intercultural relations, it is of particular importance to realize how gender identities are reflected in language and how language participates in the construction and transformation of these identities.

In this context, the study of gender markers goes beyond the framework of linguistic research and becomes an interdisciplinary research issue that synthesizes sociolinguistics, cognitive linguistics, contrastive studies, and gender studies.

In the form of gender studies, along with the accumulation of new scientific knowledge, there has emerged a need to study the gender worldview, or more precisely, the need to specify the exploratory, evaluative, integrative, and adaptive functions of the gender worldview.

Gender studies are focused on identifying those socio-cultural characteristics that are represented in language and attributed to men and women.

The research vector is aimed at establishing a taxonomy of the most relevant linguistic units for gender linguistics, identifying stereotypical representations of males and females, determining the features of the objectivation of the gender category in language, and understanding the features of gender asymmetry.

In modern societies, the process of forming a gender-inclusive linguistic and social environment is actively underway. This process involves the establishment of gender-neutral forms, the revaluation of traditional lexical units, and the development of new discursive strategies. This indicates that language not only responds to social changes but also represents a driving force for these changes. Accordingly, it is relevant to study how these processes affect the content-based dimension and configuration of concepts.

The study of the specificity of content-based dimension and configuration of concepts through analogization and differentiation is particularly relevant in the contemporary English- and Georgian-language environments. Analogization and differentiation provide the opportunity to identify both universal and culturally specific trends.

The research aims to determine the influence of gender markers on the configuration of concepts in contemporary English- and Georgian-speaking societies, which involves:

Revealing the role of gender markers in the formation, interpretation, and transformation of conceptual structures in various socio-cultural contexts;

Identifying the features of the organization of concepts associated with social roles, identities, and cultural stereotypes;

Defining the cognitive and discursive mechanisms through which gender markers influence thinking and the construction of meaning;

Revealing the specificity of the interaction between language and social reality in the process of gender marking, as well as determining the role of the interaction between language and social reality in the dynamic change of concepts.

Ultimately, the goal of the research is to develop the type of integrated theoretical-methodological framework that provides a comprehensive understanding of the interrelationships between language, gender, and cognition.

The research objectives and stages logically follow from the main goal of the work and are oriented towards the study of the conceptual function of gender markers in modern English- and Georgian-language spaces.

The implementation of the set goal required answering the following research questions:

How do gender markers participate in the process of forming the configuration of concepts in modern English- and Georgian-language spaces?

What similarities and differences are evident in the use and functioning of gender markers in modern English- and Georgian-language spaces at the conceptual level?

How do gender markers change or reinforce the semantic and cultural interpretation of specific concepts?

How do gender markers change, and what impact does this have on the formation of concepts?

How do gender markers affect the activation of mental schemas?

What role does social and cultural context play in the conceptual functioning of gender markers in contemporary English- and Georgian-language spaces?

How do contemporary social trends affect the configuration of concepts in contemporary English- and Georgian-language spaces?

Research questions formulated in this way ensure structural coherence of the research and create a solid foundation for the analysis of gender markers in both cross-linguistic and conceptual terms.

The research objectives are:

Formation of an appropriate theoretical base - critical analysis of the existing scientific literature on gender, gender marking, concept, and conceptual configuration, which ensures the formation of the conceptual framework of the research;

Collection of empirical material and formation of a corpus, which ensures the diversity and reliability of the data;

Analysis of the influence of gender markers on the configuration of concepts, determination of how gender markers participate in the formation of the content dimensions of concepts;

Identification of similarities and differences of concepts in modern English- and Georgian-language spaces through analogizing and contrasting their structures;

Interpretation, generalization of the obtained results, and formulation of appropriate theoretical conclusions, which ensure the full realization of the research goal.

The stages of the research comprise:

Development of the research design and analysis of special literature;

Collection of empirical material and formation of the corpus, as well as preliminary data processing;

Identification of gender markers, classification, and conceptual analysis based on them;

Analysis of English- and Georgian-language material, which ensures an in-depth understanding of the results;

Interpretation of the results, verification of hypotheses, formulation of main conclusions.

Research tasks and stages create a clear and logically organized framework that ensures an in-depth understanding of the topic.

The research material is obtained from dictionaries, various types of discourses, interviews with respondents, and a free associative experiment.

The following propositions are fundamental to the research:

Language is not only a descriptor of reality, but also an active cognitive-social mechanism that participates in the formation of meanings, categories, and concepts;

Gender markers determine the content-based dimension and structure of a concept;

Concepts are not universally stable and culturally neutral entities - they are formed in a specific linguistic and social environment and are constantly subject to reconfiguration under the influence of discursive practices;

Gender markers modulate the content-based dimensions of concepts;

The analysis of gender marking requires an integrated approach that takes into account the synthesis of both linguistic and extralinguistic contexts;

The differences in the English- and Georgian-language spaces determine the existence of different models of the functioning of gender markers;

Discourse is the space where gender markers actualize concepts;

The influence of gender markers is evidenced not only at the linguistic level, but also at the cognitive level, since gender markers activate the corresponding mental schemes and thus participate in the processes of perception and interpretation of reality;

These fundamental provisions provide the theoretical basis for the research and determine the conceptual framework within which the analysis of the role of gender markers in the process of formation and transformation of the configuration of concepts in modern English- and Georgian-language spaces is carried out.

The hypotheses formulated within the framework of this study are based on the theoretical premise that gender markers actively participate in the formation and transformation of the configuration of concepts, and their functioning is determined by both the peculiarities of the lingual space and the socio-cultural context of a particular society.

The hypotheses are as follows:

It is conceivable that the growth of gender-neutral forms contributes to the formation of concepts that are less associated with specific gender roles, which in turn reflects and strengthens the processes of inclusion occurring in society;

It is expected that the gender asymmetries existing in the Georgian language space will be manifested in those concepts that are associated with social roles, professional identities and cultural stereotypes;

Presumably, analogizing and contrasting will reveal that the influence of gender markers on concepts is not universal, but rather culture-determined - different historical-cultural experiences and social norms determine the different configuration of the same concept in English- and Georgian-language spaces;

It is conceivable that gender markers influence not only linguistic expression, but also mental representations - gender-marked entities activate the corresponding cognitive schemes; the mentioned fact affects the interpretation and categorization of concepts.

The presented hypotheses create a logical framework for the research and determine the main directions that can be verified through the analysis of empirical material.

In modern science, a variety of methodological principles of gender research is observed. The source of this diversity is the difference in realizing the essence of gender: some approaches are biodeterministic, while others are sociodeterministic.

The research methodology used in the work is based on an interdisciplinary approach that combines the principles of sociolinguistics, cognitive linguistics, and discourse analysis. This type of approach ensures the determination of the features of the functioning of gender markers in the formation and transformation of the configuration of concepts.

The need to use an interdisciplinary approach was determined by the multidimensionality of the research phenomenon, in particular, the fact that gender markers act simultaneously on both linguistic and social and cognitive levels.

The empirical base of the research is modern English- and Georgian-language material, which includes both written and oral discourse. The data corpus was selected purposively and includes media texts (online publications, social media posts), public speeches, literary texts and samples of everyday communication. The selection criterion is the presence of gender markers and their functional load in a specific context, which ensures the focus of the research on relevant linguistic material.

One of the main tools of methodological analysis is discourse analysis, which is applied to determine how gender ideologies and power relations are reflected in linguistic practice. Discourse analysis allows us to determine how gender identities are constructed in different types of discourse and how gender markers participate in the formation and transformation of the configuration of concepts.

Within the framework of cognitive linguistics, the method of conceptual analysis is applied, aiming at reconstructing mental models formed through language. Conceptual analysis allows us to identify the cognitive schemes that underlie the formation of gender meanings.

Analogization and differentiation enable the identification of both similarities and differences in terms of the use of gender markers and the peculiarities of their conceptual function.

The research employs qualitative and quantitative research methods. The use of the mentioned methods ensures the objectivity of the results obtained and the solidification of qualitative research data with statistical data.

The qualitative and quantitative research on gender and cultural differences in the research brings together representatives of various professions (nurse, doctor, dentist, engineer, teacher, builder, IT specialist, financier, cook, police officer, politician, entrepreneur, scientist, sports commentator, manager, designer, lawyer, architect, journalist, musician, psychologist, director, photographer, diplomat, veterinarian, economist) and reflects both statistical trends and individual viewpoints.

In summary, the methodological framework integrates qualitative and quantitative research methods, which ensures the reliability of the study.

The theoretical value of the study is determined by the attempt to expand the existing theoretical framework for the study of the relationship between language and gender from the perspective of conceptual analysis.

By synthesizing sociolinguistic, cognitive, and discourse approaches, an integrated model is created in which gender markers are viewed as active mechanisms participating in the formation and transformation of the configuration of concepts; this type of integrative approach fills the void often observed at the intersection of gender studies and cognitive linguistics.

The study will contribute to the theory of the concept, since gender marking is viewed as one of the important factors of conceptual structures.

In the research, concepts are realized not as universally stable units, but as units that are formed and transformed under the influence of cultural-linguistic practice; gender markers in this process function as tools for categorization and specification of meaning.

Analogization and differentiation allow us to reveal both universal and linguistically and culturally specific regularities existing in the English- and Georgian-language spaces. This approach represents a new vision for the analysis of gender asymmetries.

The work expands the scope of discourse analysis because the study of gender markers in the context of the configuration of concepts allows us to realize the phenomenon of discourse not only as a textual practice, but also as a cognitive-social space where the configuration of concepts is formed and transformed.

In summary, the theoretical value of the study lies in a new type of interpretation of gender marking, according to which gender marking is not a passive descriptor of social reality, but an active force that participates in the construction of this reality and the formation and transformation of conceptual systems.

This approach provides an interdisciplinary understanding of the relationship between language, gender, and thought.

The scientific novelty of the research is determined by the following factors:

The paper discusses the issue of gender markers not only within the framework of traditional linguistic or sociolinguistic frameworks, but also in the context of the dynamic process of conceptual configuration;

The paper presents a new theoretical and analytical perspective, within which gender markers are perceived as active tools for structuring concepts, and not only as their formal indicators;

An integrated methodological model has been developed in the study, which combines approaches relevant to cognitive linguistics, discourse analysis, and sociolinguistics for the analysis of gender marking; This synthesis allows us to overcome the fragmentation that is often characteristic of research in this field;

The study uses the conceptual orientation of analogizing and contrasting English- and Georgian-language spaces. Although there are separate studies on gender aspects in both languages, their parallel study in the context of the configuration of concepts is rare. The paper is the first attempt to demonstrate how the impact of gender markers on concepts differs in conditions where the tendency towards gender neutralization is stronger in one space than in the other;

In the research, gender markers are realized as cognitive activators that influence the formation of mental schemes, stereotypes and categorization processes. With this approach, the research addresses the issue of how linguistic structure affects thought and how a gender-modulated conceptual reality is formed.

In short, the research accumulates knowledge in which language, gender and cognition are realized in a single analytical framework.

The practical value of the research is determined by its validity for lecture courses in translation theory and practice, cognitive linguistics, sociolinguistics, communicative linguistics, linguoculturology, psycholinguistics, gender studies, and contrastive linguistics.

The structure of the work includes an introduction, chapters, subsections, conclusions, and bibliography.

The introduction substantiates the relevance and scientific novelty of the research topic; the purpose of the research, the tasks and stages of the research necessary to achieve the goal, the research methodology, and the theoretical and practical value of the work are defined.

In the first chapter - Gender in Linguistics and the Main Paradigms of Gender Studies - discusses the essence of gender studies in linguistics, as well as the specifics of the directions of modern gender linguistics (sociolinguistic gender research, psycholinguistic gender research and linguocultural gender research) are discussed; the problems of gender conceptualization, as well as those social and cultural factors (society's attitude towards men and women; the specificity of gender-determined behaviour; stereotypical ideas about the characteristics of women and men) that conditioned transposition of the problematic of gender from the sphere of biology to the sphere of social life and culture; The current scientific situation surrounding the gendered image of the world, post-structuralist concepts of language and gender, as well as the main paradigms of gender studies are reviewed (homology, according to which gender is a socially mediated expression of a biological sex; analogy, according to which gender is sex; the idea of heterogeneity regarding the difference between sex and gender).

The second chapter - Socio-Cultural Tradition in Language and Gender Research - is devoted to the analysis of the essence of gender in anthropology and ethnolinguistics, as well as to the determination of the role of the hypothesis of linguistic relativity in gender studies; the essence of the sociocultural conditioning of masculinity and femininity in language is determined, as well as the parameters of assessing women and men in English and Georgian societies; the essence of hypertrophic patriarchy and the new concept of femininity is discussed.

The third chapter - Interpretation of a Literary Text in the "Gender Dimension" - discusses the specificity of the expression and actualization of gender differences in a literary text; a literary text is realized as an adequate way of conveying a national or artistic worldview, in which the author appears as a separate linguistic person; the field of the concept "Strength" in literary texts is structured into segments of "physical strength", "vital strength", "mental strength" and "social strength"; subjective-metaphorical and anthropomorphic models of the objectivation of the concept "Strength" in literary texts are identified.

The fourth chapter - Cultural Memory, Moral Order, Social Hierarchies, Gender Ideals and Their Transformation - focuses on the analysis of cultural memory, moral order and social hierarchies accumulated in Georgian and English proverbs, as well as on the identification of the peculiarities of English and Georgian respondents' perception of gender roles reflected in Georgian and English proverbs; the younger generation's ideas about the ideal man and woman are revealed; the specificity of the transformation of gender stereotypes and gender ideals in English- and Georgian-language spaces are analysed.

Chapter five - Gender Stereotypes and Gender Ideals in English- and Georgian-Language Spaces - is oriented towards identifying the content and functional features of gender stereotypes; several groups of features are distinguished that form the content of gender stereotypes: features related to occupation and activity; features related to power and management positions; features characteristic of the cognitive sphere; features of the emotional sphere; features related to the process of interpersonal interaction; social roles of women and men; gender stereotypes in various professions are defined by analogizing and contrasting modern English and Georgian societies.

Conclusion

Gender reflects the complex socio-cultural process of the formation (construction) of male and female roles by society. "Gender", as a social construct, is the result of a theoretical understanding of this process.

The main aspect of an adequate interpretation of gender is its perception as a dynamic construct. This dynamism is determined by the specificity of the cultural and political events taking place in society. It is the latter that causes a change in ideology and a reassessment of values.

The division of the world into "women" and "men" does not imply a "natural" division of the world into "women" and "men". This type of division is a historical dichotomy, the purpose of which is to maintain the power of one group over another.

The gender worldview is a model of reality that has a hierarchical structure. This structure is created by ordered and interconnected elements.

The main characteristic of the gender worldview is its complexity, which is expressed in the complexity of its structure.

The gender worldview is a type of system of coordinates that plays a regulatory role in the assessment of the surrounding reality.

The gender worldview is an individual model of the world in space and time, which is transformed into an individual system of coordinates through a general scheme (grid).

The gender worldview is constructed in the process of human cognitive activity, the results of which are partly transmitted from generation to generation and partly formed by the influence of the environment that shapes the personality.

A unified gender worldview is formed based on the gender typology of cultures. Two gender cultures and two gender types - masculine and feminine - are of equal value in terms of the formation of a unified gender world. Both types act as a certain characteristic (stability, constancy and desire for change) and are manifested in the gender worldview. Accordingly, two asymmetrical principles are embedded in the gender worldview: activity and passivity, stability and change.

The unified gender worldview comprises both the universal feminine worldview and the universal masculine worldview. A characteristic of both feminine and masculine cultures is the existence of two interconnected, competing and mutually complementary origins - the feminine and masculine origins.

The gender worldview is determined by national specificity. Each nation forms its own gender worldview. The gender worldview of each nation is unique and inimitable. The construction of the national gender worldview involves a linguistic person, which, depending on biological sex, can be male or female. The cultural-linguistic person, like culture, is the bearer of two origins - the feminine and masculine origins.

The feminine and masculine worldviews complement each other and act as variants of the overall and national gender worldview.

One of the features of the gender worldview - its evolutionary nature - is the fact that by the end of the 20th century, the possibility of a mutual exchange of social roles and functions between the sexes became apparent.

The gender worldview is an ordered, internally interconnected construct, a set of linguistic and cultural values, ideals, and positions.

The gender worldview carries multifunctional content: on the one hand, it is distinguished by its diversity, complexity, integrity, historicity, and ability to develop, and on the other hand, it objectivates the individual and national, verbal and non-verbal experience of people.

The analysis of the features of the functioning of gender markers in the configuration of concepts has shown that language is not only a neutral, stable, and descriptive phenomenon of reality - language creates a dynamic space of the type where meanings, identities, and social categories are constantly being re-formed. It is in this process that gender markers acquire special significance - they simultaneously act as elements of linguistic structure and as mechanisms for constructing cultural-social reality.

The results of the study revealed that the functioning of gender marking in modern English- and Georgian-language spaces is not uniform and universal.

In the English-language space, a trend towards gender neutralization and the formation of an inclusive language is clearly visible, reflecting broad social changes in the direction of equality and recognition of diversity. In this process, concepts previously associated with specific gender roles are gradually losing this exclusivity and becoming more open entities that are subject to diverse interpretations. Concepts associated with various professions and social statuses in the English-language space are increasingly freed from traditional gender frameworks and are moving into a more universal nominative field. In the case of Georgian society, the picture is more complex - it is both traditional and transitional. In the Georgian-language space, gender asymmetries

are often still evident in the social environment, discursive patterns, and cultural representations, which affect the formation of the content-based dimensions and structure of concepts. In Georgian society, the functioning of gender markers is particularly evident in areas where traditional roles have been historically entrenched.

Analogizing and contrasting the English- and Georgian-language spaces revealed that the influence of gender markers on concepts is realized in different ways, although in both cases, gender markers play an important role in the organization of conceptual systems. The difference lies in the intensity of changes occurring in the English- and Georgian-language spaces: in the English-language space, this process is more intense than in the Georgian-language space.

The study revealed that gender markers actively participate in the activation of mental schemes and the process of conceptual categorization. Accordingly, gender markers influence the perception of the world, interpretation, and organization of meanings.

Gender markers are a complex, multi-level mechanism that participates in determining the configuration of concepts, in the formation of social reality and cultural meanings.

The functioning of gender markers in different languages and societies demonstrates that language is a constantly changing, historically and culturally determined system that not only describes, but also constructs reality.

In summary, the analysis of the research results confirmed the validity of the hypotheses formulated at the initial stage of the study; in particular, it was confirmed that:

The growth of gender-neutral forms contributes to the formation of concepts less associated with specific gender roles, which in turn reflects and strengthens the processes of inclusion occurring in society;

Gender asymmetries existing in the Georgian-language space are reflected in the concepts associated with social roles, professional identities, and cultural stereotypes;

The influence of gender markers on concepts is not universal, but determined by historical-cultural experience and social norms, which leads to differences in the configurations of the same concept in English and Georgian-language spaces;

Gender markers influence mental representations - gender-marked entities activate corresponding cognitive schemes; the mentioned fact affects the specificity of the interpretation and categorization of concepts.

List of Publications:

1. An In-Depth Qualitative Analysis of Gendered Worldviews within Contemporary English Culture. Scripta Manent #:1(61). Tbilisi, Georgia, 2026
2. Socio-cultural tradition within the research of the gender and language. Scripta Manent. #:1(61). Tbilisi, Georgia, 2026
3. Qualitative Research of the Gendered Worldviews in the Context of English Culture. XV. International Conference on Social Research and Behavioral Sciences. Antalya, Turkey, 2024